

Təhsil millətin gələcəyidir!

Heydər Əliyev
Heydər Əliyev

Azərbaycan
Respublikasının
Elm və Təhsil
Nazirliyinin
orqanı

AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ

17 noyabr 2023-cü il №44 (9052) | www.muallim.edu.az muallim@edu.gov.az

Bu gün
Ümummilli Lider
Heydər Əliyevin
100 illiyinə həsr
olunmuş Doktorant-
ların və Gənc
Tədqiqatçıların XXVI
Respublika Elmi
Konfransı keçiriləcək

Tələbələr üçün yeni imkanlar

Məlumdur ki, qloballaşma dövründə hər bir ölkənin sosial-iqtisadi inkişafı həmin ölkədə insan kapitalının inkişaf səviyyəsindən asılıdır. Son illərdə dünyada müşahidə olunan texnoloji dəyişikliklər və innovasiyalar şəraitində yüksək rəqəmsal bacarıq və səriştələrə, növbəti illərdə dünyada artan rəqabətə hazır olan yüksəkixtisaslı insan kapitalının formalaşdırılması xüsusi aktuallıq kəsb edir. Bu vəzifə xüsusən də Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 2 fevral tarixli 2469 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər"də nəzərdə tutulmuş hədəflərə nail olmaq baxımından təhsil sistemimiz üçün də xüsusi aktuallıq kəsb etməkdədir.

2024-2025-ci tədris ilində 15 prioritet ixtisas sahəsi üzrə dünyanın 28 ölkəsinin 179 nüfuzlu ali təhsil müəssisəsində 3993 təhsil proqramı açıqlanıb

Ölkə iqtisadiyyatının uzunmüddətli inkişafında məhz təhsil sahəsinin mühüm rolu nəzərə alınmaqla yaxın perspektivdə əmək bazarında yeni bacarıqlara, yeni ixtisaslara ehtiyac yaranacağı ilə əlaqədar bir sıra ixtisaslara, o cümlədən informasiya texnologiyaları, mühəndislik, fundamental

və tətbiqi elmlər, ətraf mühit, nəqliyyat, energetika, təhsil, ictimai səhiyyə və s. sahələr üzrə kadr hazırlığına olan tələbatı qarşılamaq üçün xaricdə təhsil proqramlarının reallaşdırılması vacibdir. Bu məqsədlə Azərbaycan gənclərinin ölkənin gələcək inkişaf prioritetləri çərçivəsində tələb

olunan ixtisas istiqamətləri üzrə qabaqcıl xarici ali təhsil müəssisələrində magistratura və bakalavriat səviyyələrində təhsil üçün əlavə imkanların yaradılması mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Bu baxımdan, növbəti tədris ilindən "Gənclərin xarici ölkələrin nüfuzlu ali təhsil müəssisələ-

rində təhsil almalarına dair 2022-2026-cı illər üçün Dövlət Proqramı" çərçivəsində dünyanın nüfuzlu universitetlərinin bakalavriat və magistratura səviyyələrində təhsil müəssisələrində təhsil proqramlarının yeni siyahısı açıqlanıb və bu yenilik gənclərimiz üçün əlavə imkanlar yaradır.

Diqqətəlayiq məqam odur ki, 2024-2025-ci tədris ilində siyahıda 15 prioritet ixtisas sahəsi üzrə dünyanın 28 ölkəsinin 179 nüfuzlu ali təhsil müəssisəsində tədris olunan 631 bakalavriat və 3362 magistratura olmaqla ümumilikdə 3993 təhsil proqramı yer alıb.

Namizədlər, eyni zamanda müvafiq global reyting cədvəllərində ilk onluqda yer almış nüfuzlu ali təhsil müəssisələri tərəfindən təqdim olunan digər ixtisas sahələri üzrə bakalavriat və ya magistratura proqramlarından əldə etdikləri qəbul məktubları əsasında müsabiqədə iştirak edə biləcəklər.

Digər mühüm yeniliklərdən biri də odur ki, bu il ilk dəfə mədəniyyət və incəsənət sahəsi üzrə nüfuzlu ali təhsil müəssisələri tərəfindən təqdim olunan bakalavriat və magistratura proqramları üzrə namizədlərin müraciətləri də qəbul ediləcək. Məlumat üçün qeyd edək ki, 2023-2024-cü tədris ilində "2022-2026 Dövlət Proqramı" çərçivəsində ümumilikdə dünyanın 17 ölkəsinin nüfuzlu ali təhsil müəssisələri üzrə 381 nəfər Azərbaycan Respublikası vətəndaşı təhsil almaq hüququ qazanıb. Proqram iştirakçılarından 49 nəfəri cari il üzrə dünyanın 10 ən yaxşı universitetinə qəbul olunub.

Qeyd edək ki, hazırda Dövlət Proqramının əsas məqsədi gənclərə xarici ölkələrin nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində təhsil alma imkanları yaratmaqla, onların Azərbaycan Respublikasının gələcək inkişafını təmin edəcək və global çağırışlara cavab verəcək müasir texnologiyaları çevik mənimsəyən, praktiki bilik və bacarıqlara yiyələnən, müasir və gələcək əmək bazarının tələblərinə cavab verən rəqabətqabiliyyətli və yüksəkixtisaslı peşəkar kadrlar kimi hazırlanmasını təmin etməkdir.

Oruc MUSTAFAYEV

"Qarabağı Qafqazın elmi-tədqiqat mərkəzinə çevirmək mümkündür"

Aytən Pirverdiyeva:

"Bir doktorant olaraq Qarabağda həyata keçirilən yenidənqurma işlərinə öz töhfələrimi vermək arzusundayam"

Məlumdur ki, ölkəmizdə insan kapitalının hərtərəfli inkişafına yönəlik dövlət proqramları ali təhsil sistemi qarşısında mühüm vəzifələr qoyur. Yüksəkixtisaslı, peşəkar, yeni dövrün çağırışlarına cavab verən səriştə

və bacarıqlara malik mütəxəssislərin yetişdirilməsi bu gün bütün ölkələr üçün başlıca trendə çevrilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin müvafiq sərəncamı ilə

2018-ci ildə təsdiq olunmuş "2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramı" da ölkəmiz üçün prioritet sahə-

lərdə yüksəkixtisaslı kadr hazırlığına, gənc tədqiqatçılar nəslinin yetişdirilməsinə yönəlib. Proqramın icrası müddətində artıq neçə-neçə istedadlı gənc dövlətin yaratdığı imkanlardan yararlanaraq dünyanın nüfuzlu universitetlərində ali təhsil almaqdadır. Onlardan biri də Dövlət Proqramı çərçivəsində ABŞ-ın Corciya Universitetində "Kənd təsərrüfatı" ixtisası üzrə təhsil alan Ayten Pirverdiyevadır.

Ardı səh. 5

Məktəblərdə vətəndaş məmnuniyyətinə nail olmağın "ASAN" yolu

"ASAN XİDMƏT" vətəndaşlara xidmət sahəsində ən yüksək standartları müəyyən edir

Səh. 2

"Təhsil gözləyə bilməz"

Səh.2

İdeya böyük, hədəf aydın

Səh.4

İcmamıza xoş gəlmisiniz!

Səh.6

Rəqəmsal bacarıqlar: təhsildə rəqəmsallaşma

Səh.8

Elm və təhsil naziri UNICEF-in Azərbaycandakı nümayəndəsi ilə görüşüb

Noyabrın 16-da elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev BMT-nin Uşaq Fondunun (UNICEF) Azərbaycanda missiyası bitməkdə olan nümayəndəsi Aleks Haykens ilə görüşüb.

Görüş zamanı Elm və Təhsil Nazirliyi ilə UNICEF arasında ink-

lüziv təhsilin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi, erkən uşaqlıq dövründə inkişaf, təhsil sistemində uşaq müdafiəsi və təhlükəsizliyi, yeniyetmələrin rəqəmsal bacarıqlarının artırılması və bir sıra digər sahələr üzrə əməkdaşlıqdan məmnunluq ifadə edilib.

Emin Əmrullayev fəaliyyəti dövrü ərzində Elm və Təhsil Nazirliyi ilə UNICEF arasında əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsindəki xidmətlərinə görə Aleks Haykensə minnətdarlığını bildirib və ona gələcək fəaliyyətində uğurlar arzulayıb.

"Təhsil gözləyə bilməz"

UNICEF-in baş ofisinin təhsil və yeniyetmələrin inkişafı üzrə direktoru "Yeni çağırışlar" da

24 noyabr saat 19:00-da "Yeni çağırışlar" müzakirə proqramında UNICEF-in baş ofisinin təhsil və yeniyetmələrin inkişafı üzrə direktoru Robert Cenkins qonaq olacaq. Robert Cenkins ilə "Təhsil gözləyə bilməz" mövzusunda danışılacaq.

1995-ci ildə karyerasına UNICEF-də mütəxəssis kimi başlayan Robert Cenkins Afrika, Asiya və Yaxın Şərqdə beynəlxalq inkişaf və humanitar proqramlaşdırma üzrə 20 ildən çox təcrübəyə malikdir.

Robert Cenkins 2014–2019-cu illərdə UNICEF-in İordaniya nümayəndəsi, 2009–2014-cü illərdə isə UNICEF-in baş ofisində Siyasət və stratejiya departamentinin direktor müavini vəzifələrində çalışıb.

Robert Cenkins Təhsil üzrə Qlobal Tərəfdaşlıq, "Təhsil gözləyə bilməz" Qlobal Təhsil Monitorinqi Hesabatı daxil olmaqla bir neçə şurada fəaliyyət göstərir.

Qeyd edək ki, "Yeni çağırışlar" proqramı Elm və Təhsil Nazirliyinin rəsmi "Facebook" səhifəsi üzərindən Azərbaycan dilinə tərcümə ilə canlı yayımlanacaq.

Məktəblərdə vətəndaş məmnuniyyətinə nail olmağın "ASAN" yolu

"ASAN XİDMƏT" vətəndaşlara xidmət sahəsində ən yüksək standartları müəyyən edir

çox olmasını təmin edən alətləri özündə birləşdirir. ASAN İnnovativ İnkişaf Mərkəzinin hazırladığı bu model həm ASAN-ın öz əməkdaşlarına, həm ölkədəki özəl müəssisə və dövlət qurumlarına, həm də ölkə xaricində tədris olunur. Vətəndaşlara xidmətdə fərqlənməyi, daha yaxşı xidmət göstərməyi, operativ və keyfiyyətli xidməti təmin edir".

Elm və Təhsil Nazirliyinin Aparat rəhbəri Mətin Kərimli bu əməkdaşlığı bir çox cəhətinə görə faydalı hesab edir: "ASAN Xidmət" ölkə Prezidentinin rəhbərliyi altında yaradılan bir dünya markasıdır və vətəndaşlara xidmət sa-

Artıq iki ildir ki, təhsil işçilərinin müvafiq bilik və bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi, məktəblərdə vətəndaş məmnunluğunun artırılması məqsədilə təlimlər təşkil edilir. Əsasən məktəb rəhbərlərinin - direktor və direktor müavinlərinin, məktəb təşkilatçılarının qatıldığı həmin təlimlər Elm və Təhsil Nazirliyi ilə Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin əməkdaşlığı çərçivəsində reallaşır. Bu il oktyabr ayında keçirilən növbəti təlimlərdə daha 700 nəfər iştirak edib. Onlardan biri Sərxan Yusifzadə Tərtər rayonundan qatılıb. Rayondakı 5 nömrəli tam orta məktəbdə məktəbdənkənar və sənəddaxil təbii işləri üzrə təşkilatçı vəzifəsində çalışan S.Yusifzadə 2 gün qatıldığı təlimlərdə maraqlı qeydlər aparıb: "Vətəndaş məmnunluğuna necə nail ola biləcəyimizə dair müzakirələrdə iştirak etdim. Emosiyaları idarə etmək bacarıqlarına diqqət yetirildi. Burada öyrəndim, məktəbdə tətbiq edəyəm. Ümid edirəm, uğurlu nəticələr əldə edəyəm".

Təlim proqramı zəngin, ustad dərsi maraqlı idi

S.Yusifzadə və onun kimi 700-dək təhsil işçisi üçün təlimləri "ASAN" İnnovativ İnkişaf Mərkəzi təşkil edib. Proqram çərçivəsində təlimlərə qatılan təhsil işçiləri təlim və ustad dərslərinə cəlb olunublar. Bir ay ərzində keçirilən təlimlərdə iştirakçılar emosiyalarını idarə olunması, effektiv ünsiyyət bacarıqları, vətəndaş məmnuniyyətinin "ASAN" modeli üzrə təlimləndiriliblər. Sonda isə effektiv liderlik üzrə türküyəli ekspertin çıxışını dinləyiblər. İdarəçilik sahəsində təlimçi Ahmet Kandemir "Effektiv liderlik" mövzusunda ustad dərsi böyük maraqla qarşılandı.

Niyə "ASAN" yolu?

Elm və Təhsil Nazirliyi müxtəlif mövzularda sayız-hesabsız təlimlər təşkil edir. Təhsil işçilərinə keçirilən "ASAN" modelinə üstünlük verilməsinin səbəbləri maraqlıdır.

"ASAN" İnnovativ İnkişaf Mərkəzinin rəhbəri Aysel Cəbraylova niyə "ASAN" yolu seçməsinin onun nəticəsi ilə əlaqələndirir: "ASAN" modeli vətəndaş məmnunluğunun 90 faizdən

həndə ən yüksək standartları müəyyən edir".

Elə bu yüksək standartların təhsilə, təhsil müəssisələrinə gəlməsi məqsədilə də təlimlərə başlanılıb. Mətin Kərimlinin fikrincə, bir müəllimə təlim keçilirsə, məktəbə, onun şagirdlərinə, hətta valideynlərə təlim verilmiş sayılır. Deməli, bu standartları ölkədə ən sürətli şəkildə yaymağın yolu məhz təhsil işçilərinə təlim verməkdir. "Bu hesabla təlim keçən 700 təhsil işçisi ilə yanaşı, onları əhatə edən minlərlə insana təlim keçilib".

Elm və Təhsil Nazirliyi təlimlərinin nəticələrindən məmnundur: "Səvinirik ki, əməkdaşlarımız vətəndaş məmnuniyyəti sahəsində təlimi məhz "ASAN" İnnovativ İnkişaf Mərkəzi keçir. Əminəm ki, təlimlərə qatılan əməkdaşlarımız proqramdan yetərincə faydalanıblar".

Bununla belə, müəllimlərdən və bütün təhsil işçilərindən təkliflər də gözləyirlər: "Ümid edirik ki, həm təlimlərin əhatəliliyinin, həm təlim mövzularının sayının artırılmasında təkliflər irəli sürülməkdir".

Ruhiyə DAŞSALAHLI

Elmmetrik bazalardan istifadənin daha səmərəli yolları

Dünya alimləri Bakıda birgə müzakirə apardılar

Bu həftə "Clarivate Analytics" şirkətinin müxtəlif ölkələrdən olan bir neçə nümayəndəsi Bakıda olub. Elm və Ali Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin dəvəti ilə gələn heyət ölkəmizdəki aparıcı ali təhsil müəssisələrində görüşlər keçirib, elmi-tədqiqat institutlarının alimləri, universitetlərin professor və müəllimləri üçün təlimlər keçiblər. "Web of Science" elmmetrik bazasından istifadənin daha səmərəli təşkili məqsədilə keçirilən təlimlər "Effektiv məlumat axtarışı", "Elmi jurnallarla iş", "Web of Science" bazasında müəllif və müəssisə profili" mövzularını əhatə edib. Təlim iştirakçılarının məlumatlandırma sessiyaları təqdim olunub və onların sualları cavablandırılıb.

Xatırladaq ki, bu il iyulun 13-də ölkədə fəaliyyət göstərən bütün ali təhsil müəssisələri və elmi-tədqiqat institutları üçün "Web of Science" elmmetrik bazasına çıxış imkanının təmin edilməsi məqsədilə "Clarivate Analytics" şirkəti ilə müqavilə imzalanıb.

"Qəbul edəyəmiz qərarlarda elmin ölçülə bilən meyarlarını nəzərə almaq önəmlidir"

Elm və Ali Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin təşkil etdiyi təlimlər 2 gün İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunda reallaşdı. Agentliyin direktoru Ülker Səttarova bildirdi ki, təlimlərdə, əsasən elmmetrik bazalarda məqalələrin çoxluğuna görə fərqlənən ali təhsil müəssisələrinin və elmi-tədqiqat institutlarının nümayəndələri - analitiklər, kitabxanacılar, elmmetriya üzrə əməkdaşlar və s. iştirak edib. Lakin onların hansı ali məktəbdən olması və yaşı ilə bağlı hər hansı məhdudiyət qoyulmayıb. Hər gün 70-100 nəfər iştirakçı

olan təlimlərə bütün ali təhsil müəssisələrindən, elmi-tədqiqat institutlarından alimlər qatılıb: "Web of Science" bazasına çıxış imkanlarından bəhrələnmək yollarını bilmək, bundan sonra qəbul edəyəmiz qərarlarda elmin ölçülə bilən meyarlarını nəzərə almaq önəmlidir. Bu kimi tədbirlər elmi müəssisələrdə, o cümlədən ali təhsil müəssisələrində çalışan professor, müəllim heyəti üçün çox vacibdir. Ona görə çalışırıq ki, müasir trendlərdən xəbərdar olan dəyərli mütəxəssisləri ölkəmizə dəvət edərək onların vasitəsi ilə bu cür imkanları alimlərimizə aşılayaq.

"Web of Science" ilə münasibətlər imkan verdi ki, resurslarımızı təmərküzləşdirək"

Elm və təhsil nazirinin müşaviri Nicat Məmmədli "Clarivate Analytics" şirkəti ilə elmmetrik bazalara çıxış imkanının təmin edilməsi məqsədilə imzalanan ilk müqavilədən sonrakı dövrə nəzər salıb. İndiki vəziyyətlə müqayisə edərək bildirdi ki, o vaxtdan çox ciddi dəyişiklik olub: "İndeksləşmiş jurnallarda olurduq, amma ayrı-ayrı elmi-tədqiqat institutlarının, ali təhsil müəssisələrinin profillərinin yaranması, alimlərimizin özünəməxsus alim identifikliyinin ortaya çıxması, alim profillərinin yaranması vacib məsələ idi. Elm və Təhsil Nazirliyi bu prosesə illər əvvəl başladı və nəticəsi olaraq elmi məqalələrin sayına görə Cənubi Qafqaz ölkələri arasında birinci yerə çıxdıq".

"Web of Science" ilə münasibətlər imkan verdi ki, resurslarımızı təmərküzləşdirək", - deyən N.Məmmədlinin fikrincə, Elm və Təhsil Nazirliyi, sadəcə monitorinq işi ilə məşğul olmur: "Vəziyyəti yaxşıya doğru dəyişmək üçün alternativlər üzərində düşünürük. Amma başqa hər hansı dəstək lazım olarsa, alimlərimiz üçün əlimizdən gələni etməyə hazırıq".

Ruhiyə DAŞSALAHLI

Elm və təhsil nazirinin müavini hökumətlərarası komissiyanın iclasında iştirak edib

Elm və təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Mərakeş Krallığı Hökuməti arasında ikitərəfli əməkdaşlıq üzrə birgə komissiyanın 2-ci iclasında iştirak məqsədilə 12 — 15 noyabr

tarixlərində Mərakeş Krallığının Rabat şəhərinə səfər edib.

Səfər çərçivəsində Firudin Qurbanov həmçinin I Azərbaycan — Mərakeş Biznes Forumunda iştirak edib.

Mingəçevir Dövlət Universitetində Riyaziyyat festivalı keçirilib

Mingəçevir Dövlət Universiteti (MDU), Elm və Təhsil Nazirliyi Riyaziyyat və Mexanika İnstitutu (RMİ) və Mərkəzi Aran Regional Təhsil İdarəsinin (RTİ) birgə təşkilatçılığı ilə “Heydər Əliyev İli” çərçivəsində “Riyaziyyat elmlərinin şahıdır” mövzusunda festival keçirilib.

MDU-nun ev sahibliyi ilə keçirilən festival regionda gənclərin riyaziyyat elminə marağının artırılması və onların bu sahədə biliklərinin inkişafına töhfə məqsədi daşıyır.

Universitetdən AZƏRTAC-a bildirilib ki, əvvəlcə, Ümummilli Liderimizin və qəhrəman şəhidlərimizin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib, Dövlət Himni səsləndirilib.

Festivalın açılışında MDU-nun rektoru Şahin Bayramov və RMİ-nin baş direktoru Misir Mərdanov çıxış ediblər.

lan addımların universitetin elmi potensialının gücləndirilməsinə və müvafiq sahələr üzrə kadr hazırlığının məzmununun yenilənməsinə davamlı töhfə verəcəyinə əminliyini ifadə edib, festival iştirakçılıqlarına uğurlar arzulayıb.

Açılış nitqlərindən sonra festivalın proqramına uyğun olaraq məruzələr dinlənilib.

MDU-nun Riyaziyyat kafedrasının müdiri Rövşən Babayev “STEAM tədrisində riyaziyyatın multidisiplinar inteqrasiyası”, RMİ-nin şöbə müdiri Əbdürrəhim Quliyev “Riyaziyyat kainatın

Tədbir iştirakçılarını salamlayan rektor Ş.Bayramov elmi tədqiqat müəssisəsi, universitet və ümumtəhsil məktəblərinin birgə iştirakı ilə keçirilən festivalı ölkəmizdə elm və təhsilin vəhdətinin təmin edilməsinə sahəsində görülən işlərə töhfə olaraq dəyərləndirib və təşkilatçılara təşəkkürünü bildirib. MDU-da “Riyaziyyat müəllimliyi” və “Riyaziyyat və informatika müəllimliyi” ixtisasları üzrə kadr hazırlığının keyfiyyətinin artırılmasının vacibliyini vurğulayan rektor, digər ixtisaslarda da riyaziyyatın müasir tələblər səviyyəsində tədrisinin önəmindən danışdı. Riyaziyyat sahəsində ölkənin aparıcı elmi təşkilatı olan RMİ ilə ortaq fəaliyyətdən gözləntilərini diqqətə çatdıran Ş.Bayramov, şagird və tələbələrə riyaziyyatla daha fəal məşğul olmağa səsləyib.

RMİ-nin baş direktoru M.Mərdanov riyaziyyat elminin cəmiyyət həyatının bütün sahələrində oynadığı mühüm roldan bəhs edib, bu kontekstdə universitetdə təşkil edilən ilk Riyaziyyat festivalının əhəmiyyətini diqqətə çatdırıb. MDU-nun elmi-tədqiqat müəssisələri ilə əməkdaşlıq təşəbbüslərini yüksək qiymətləndirən M.Mərdanov, bu istiqamətdə atı-

dılıdır”, Mingəçevir şəhər Texniki Humanitar liseyin müəllimi, Əməkdar müəllim Arzu Hüseyinova “Riyaziyyat həyatımızda” və universitetin tələbəsi Elnarə Əhmədova “Fibonacci ədədləri” mövzularında məruzələrlə çıxış ediblər.

Maraqla qarşılanan məruzələrdən sonra tədbir bədii hissə ilə davam edib. Bədii hissədə MDU-nun müəllim və tələbələri, həmçinin, Mingəçevir şəhər məktəblilərinin ifasında riyaziyyata və vətənpərvərliyə həsr olunmuş kompozisiyalar nümayiş etdirilib.

Sonra intellektual yarış keçirilib. Yarışda MDU-nun tələbələrindən və Mərkəzi Aran RTİ-nin 7 şəhər və rayon (Mingəçevir, Yevlax, Ağdaş, Göyçay, Ucar, Zərdab, Kürdəmir) üzrə məktəb şagirdlərindən ibarət komandalar iştirak ediblər. Hər komandada 3 tələbə və 3 şagird təmsil olub. Riyaziyyat, riyazi təfəkkür və riyazi məntiq barədə 15 sualın səsləndirildiyi yarışın yekununda toplanılan ümumi ballara əsasən “Kürdəmir” komandası qalib olub.

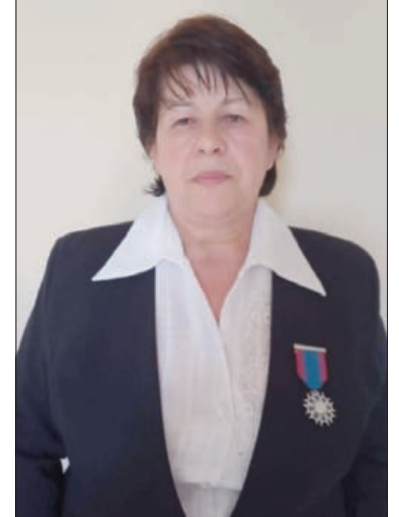
Yarış iştirakçıları müvafiq sertifikatlarla təltif olunub və onlara M.Mərdanovun müəllifi olduğu “Azərbaycan riyaziyyatçıları” kitabı hədiyyə edilib.

“Əməkdar müəllimlərimizi tanıyaq”

Həm müəllimlər, həm qəhrəmanlar yetişdirən Əməkdar müəllim

Beyləqan rayonunun 15 kilometrliyində salınmış 500 nəfərlik məcburi köçkün qəsəbəsində bir Xocavənd məktəbidir Salakətin kənd tam orta məktəbi. Məcbur qalıb yurdundan yuvasından, evindən-əşyindən didərgin düşənlərin təhsil alması üçün 1994-cü ildən fəaliyyətə başlayıb. Şagirdləri, müəllimləri kimi köçkün taleyi yaşayan məktəblərdən biridir. Amma köçkünlüyünü bəhanə gətirməyib. Bu illər ərzində təhsillə bağlı heç qoparmayıb. Onu köçkün həyatından qurtaracaq nəsl yetişdirmək üçün ayaqda durmağa, inkişaf etməyə çalışıb. Şagirdləri, müəllimləri ilə öyünüb. Xocavənd rayonunun Salakətin kənd tam orta məktəbinin öyündüyü bir müəllimini tanıdıq biz də. 43 illik pedaqoji təcrübəsi ilə məktəbinin təcrübəsinə təcrübə, 2016-cü ildən layiq görüldüyü “Əməkdar müəllim” adı ilə nüfuzuna nüfuz qatan Telli Aliyevanı “Azərbaycan müəllimi”nin oxucularına da tanıdaq.

Telli Aliyeva:
“Şagirdlərimin əksəriyyəti müəllimlik ixtisasını seçib”

Sadəcə MÜƏLLİM yox, QƏHRƏMANlar da yetişdirdi

lim gələcək. Tarixi də, tarix müəllimi də sevirdim. O da mənə tövsiyə etdi ki, tarix müəllimliyini seçim”.

Sonra Xankəndi Pedaqoji İnstitutunun tarix fakültəsində təhsil alıb: “Xankəndidə Pedaqoji İnstitut fəaliyyət göstərdiyindən sənədlərimi ora təqdim etdim. İmtahanlardan yüksək qiymətlər aldım. Sevvə-həmin institutu bitirib məktəbimizə qayıtdım”.

Müəllimlik

1980-ci ildən Xocavənd rayonunda başlayan müəllimlik fəaliyyəti

Məktəb illəri...

Telli Aliyeva Beyləqanda doğulub. Amma ailəsi o uşaqların taleyini Xocavəndə bağladığından Telli xanımın da özünü Xocavənd rayon Qaradağlı kənd sakini hesab etməsi təəccüblü olmamalıdır. Axı, orta təhsilini də, ali təhsilini də bu kəndin sakini olaraq bitirib, müəllimlikə də orada başlayıb...

1976-cı ildə Xocavənd rayonunun Qaradağlı kəndində orta təhsilini əla qiymətlərlə bitirib: “Valideynlərim heç orta təhsilini belə başa çatdırma bilməmiş sadə insanlar idi. Müəllimlikə həvəsimi müəllimlərim oyardı. Onların fədakarlığı, sevgisi müəllimliklə bağlı təsəvvürlərimi böyüdü, məni bu peşayə bağladı. Təsəvvür edin ki, tarix müəllimim Ağdam Güllüce kəndindən gəlmişdi bizim məktəbə. Tarixi də mənə həmin Vaqif müəllim sevdirdi. Füzulidən və başqa rayonlardan müəllimlər gəlirdi məktəbimizdə işləməyə.

“Xankəndi Pedaqoji İnstitutunu bitirib məktəbimizə qayıtdım”

Tarixi Vaqif müəllim sevdirdi, müəllimliyini başqa kəndlərdən onlara dərs deməyə gələn müəllimləri. Qərarına isə çatışmazlıq təsir edib və o, müəllim olub: “Həm müəllim çatışmazlığı, həm başqa rayonlardan dərs deməyə gələn fədakar müəllimlərin sayəsində müəllimlik istiqamətləndim. Fikirləşirdim ki, nə vaxta qədər başqa rayondan məktəbimizə müəl-

imliklə bağlı təsəvvürlərimi böyüdü, məni bu peşayə bağladı. Təsəvvür edin ki, tarix müəllimim Ağdam Güllüce kəndindən gəlmişdi bizim məktəbə. Tarixi də mənə həmin Vaqif müəllim sevdirdi. Füzulidən və başqa rayonlardan müəllimlər gəlirdi məktəbimizdə işləməyə.

bu gün də davam edir. Şagirdləri olimpiadaların, müxtəlif səviyyəli bilik yarışlarının qalibləri olur, göstəriciləri ilə fərqlənirlər. Rayon səviyyəsində həm nailiyyətləri ilə, həm də həyatdakı və karyeradakı seçimləri ilə seçilir. “Müəllimlikdə uğur həm də keçmişlə ən müasir tarix arasında əlaqə yarıda bilməyim oldu. Tarixi faktlardan bəhrələnilən müasir tarixi anlamalarına yardım etdim, anladıqca fənnimi sevmələrinə nail oldum. Şagirdlərimin əksəriyyəti müəllimlik seçib. Sırf tarix müəllimliyini seçən 15 nəfərdən çox yetirməm var”.

“Əslində, 15 tarix müəllimi mənim kimi müəllim üçün azdır”, - deyir Telli müəllim: “Hesab edirəm ki, həyatımızı normal şərtlərdə yaşasaydıq, onların sayı daha çox ola bilərdi. Əvvəlcə müharibə şəraiti, sonra təhsildə fasilə, şagirdlərimizin ayrı-ayrı yerlərə - kəndlərə-şəhərlərə dağılması, sonra yenidən onları toplayıb təhsilə qaytarmaq çox vaxt apardı. Çətinlikləri aradan qaldırmaq, hətta çətinliklərlə baxmayaraq, təhsilə davam edə bilmək üçün, sözün əsl mənasında, bir cəhəb yaratdıq. Məktəbimizi yenidən qurduq, şagirdlərimizlə dərs keçdiyimiz şəraiti görseydiniz, sözümün mübaligə olmadığına özünüzdə də əmin olardınız. Qalmış məktəbdə dərs keçdik. Amma dövlətimiz bizi bu ağır vəziyyətdə qalmaqda qoymadı. Yeni salınmış qəsəbədə yaşayırıq, müasir və gözəl binası olan məktəbdə təhsilimizə davam etdik”.

qədər güllə yağışı altında fəaliyyətini davam etdirdi. Həmin il fevralın 17-də 366-cı motatçı diviziyasının köməyi ilə kəndimiz işğal olundu. 100-dən artıq şəhid verdik...”

Xocavənd I Qarabağ müharibəsində 146 şəhid, II Qarabağ müharibəsində 11 şəhid verib: “Məktəbimiz I Qarabağ müharibəsində 8, II Qarabağ müharibəsində 4 məzununu itirib. Qazi məzunlarımız var. Bu, onlara tələm edilən vətənpərvərlik ruhunun, vətən sevgisinin nəticəsidir. Onlar bizim ən ağır şəraitdə, ən ağır vəziyyətdə tərbiyə edib, təhsil verib böyütdüyümüz uşaqlardır, indi hər biri ilə qürur duyuruq”.

64 yaşlı tarix müəllimi Telli Aliyeva həm müəllim, həm də qəhrəmanlar yetişdirib. Üstəlik, təkcə müəllim kimi yox, həm də ana kimi. 3 uşağından ikisi müəllim, biri isə hərbiçidir: “Qızım tarix müəllimidir, mənimlə çiyin-çiyinə çalışır. Oğlanlarımızdan biri “Tar müəllimliyi” ixtisası üzrə Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin məzunudur. Xocavənd musiqi məktəbində çalışır. Bu il müəllimlərin iş qəbulu müsabiqəsinə qatılıb və 64 balla Salakətin məktəbində musiqi müəllimi kimi çalışmağa başlayıb. Üçüncü övladım isə hərbi ixtisasını seçib. Milli Təhlükəsizlik Akademiyasının Sərbəst qoşunlar fakültəsini bitirib”.

Telli Aliyeva ictimai fəallığı ilə də seçilən müəllimlərdəndir və bu fəaliyyətini də müəllimliyindən ayırmaz bir parçası hesab edir. Çünki müəllim fəallığı ilə örnək olmalıdır...

Ruhiyə DAŞSALAHLI

Məktəblər payız-qış mövsümünə hazırdırmı?

Elm və Təhsil Nazirliyinin əsas hədəflərindən biri də təhsil ocaqlarında şagird və müəllimlər üçün normal şərait yaratmaq, tədrisin keyfiyyətini və onların sağlamlığını təmin etməkdir. Belə tədbirlərdən biri də payız-qış mövsümünə uyğun olaraq istilik sisteminin nəzərdən keçirilməsidir. Elə bu məqsədlə də mövsümə uyğun olaraq hər il davamlı şəkildə məsələ nəzarətə götürülür, hazırlıq işləri aparılır.

Payız-qış mövsümünə hazırlıqla bağlı vəziyyəti öyrənmək məqsədilə Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsi (BŞTİ) ilə əlaqə saxladıq. Təhsil idarəsindən aldığımız məlumata görə, təhsil müəssisələrinin istilik təminatı Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarına uyğun olaraq, hər il noyabrın 15-dən başlayır və aprelin 15-dək davam edir. Məktəblərin istiliklə təminatı məsələsi öncədən nəzarətə götürülüb və qarşıya çıxan problemlərin operativ həlli üçün zəruri işlər görülüb. Məktəblərin istiliklə təminatının normal təşkili üçün davamlı monitorinqlər aparılıb, hər hansı

problem aşkarlandığı təqdirdə səbəbi müəyyən edilərək aradan qaldırılması məqsədilə müvafiq tədbirlər görülüb, ehtiyac olan məsələlərlə bağlı aidiyyəti qurumlara müraciət olunub.

Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin tabeliyindəki təhsil müəssisələrinin payız-qış mövsümünə hazırlığına dair sentyabr ayında "Azərtiliktəchizat" ASC, "Azəriqaz" İstehsalat Birliyi və "Azərsu" ASC-nin nümayəndələrinin iştirakı ilə görüşlər keçirilib.

Həmçinin BŞTİ-nin tabeliyindəki təhsil müəssisələrində ocaqçı vəzifəsində çalışan işçilər üçün təlimlər təşkil olunub. Paytaxtın 12 rayonu üzrə keçirilən təlimlər "Azərtiliktəchizat" ASC-nin yüksək ixtisaslı mütəxəssisləri tərəfindən aparılıb. Təlimlərin keçirilməsinin əsas məqsədi qazanxanalarda əməyin mühafizəsinin təşkili, qurğuların təhlükəsizlik texnikası, yanğın təhlükəsizliyi və texniki istismar qaydalarının tələblərinə uyğun fəaliyyətinin təmin edilməsi ilə bağlı ocaqçıların bilik və bacarıqlarını artırmaqdan ibarətdir. Təlimlərdə 300-ə yaxın ocaqçı iştirak edib.

Qeyd edək ki, BŞTİ-nin tabeliyindəki ümumi təhsil müəssisələrindən 124-ü "Azərtiliktəchizat" ASC tərəfindən mərkəzləşdirilmiş qaydada, 190-ı fərdi qazanxana vasitəsilə, 1-i isə fərdi və mərkəzləşdirilmiş qaydada istiliklə təchiz edilir. BŞTİ-nin tabeliyində fəaliyyət göstərən məktəbəqədər təhsil müəssisələrindən 69-u fərdi qazanxana, 146-sı "Azərtiliktəchizat" ASC tərəfindən mərkəzləşdirilmiş qaydada, 112-si isə kombi sistemi vasitəsilə istiliklə təchiz edilir.

Məsələ ilə bağlı vəziyyəti yerində öyrənmək məqsədilə paytaxtda yerləşən bir sıra məktəblərdə olduq.

"Məktəbdə tədrisin və təlim-tərbiyə prosesinin səmərəli və effektiv təşkili üçün payız-qış mövsümünə hazırlıq prioritet istiqamətlərdədir"

Bakının Nizami rayonunda yerləşən 129 nömrəli məktəbin direktoru Məhluqə Əzizova bizimlə söhbətində bildirdi ki, rəhbərlik etdiyi təhsil ocağında 57 sinif otağı var. Məktəb binasının ərazisinin 3000 kv metrə yaxın olduğunu bil-

diren direktor mövsümə hazır olduqlarını deyir.

"1 noyabr 2023 il tarixində payız-qış mövsümünə hazırlıqla bağlı təsərrüfat sahəsində nəzərdə tutulan işlərin başa çatdırılması üçün ciddi tədbirlər görülüb və aşkar edilmiş qüsurların aradan qaldırılması təmin edilib. Məktəbin dam örtüyünün, pəncərə şüşələrinin, giriş qapılarının vəziyyəti yoxlanılıb və müvafiq işlər görülüb. Yanacaq və digər enerji ehtiyatlarından istifadənin vəziyyəti yoxlanılıb onların artıq məsrəfinə yol verilib-verilməməsi araşdırılıb, ehtiyatlardan qənaətlə və səmərəli istifadə edilməsi üçün tədbirlər görülüb. Yanacaqdan mühafizə qurğularının, həmçinin su hovuzları və nasosların texniki cəhətdən daim işlək vəziyyətdə olmasını, tədris-istehsalat sahələrinin xüsusiyyətlərindən asılı olaraq işçilərin və şagirdlərin yanğına qarşı təhlükəsizlik texnikası qaydaları ilə vaxtaşırı olaraq təlimatlandırılması, bu məqsədlə əməyin mühafizəsi ilə bağlı müvafiq tədbirlərin görülməsi təmin edilib.

Payız-qış mövsümünə hazırlıqla bağlı görülmüş və başa çatdırılmış (istilik sisteminin vəziyyəti, enerji məsələləri təc-

hizatı yanğından mühafizə sistemlərinin vəziyyəti) işlər və bu istiqamətdə mövcud problemlərin aradan qaldırılması ilə bağlı təkliflər barədə müvafiq qurumlara məlumat verilib. Payız-qış mövsümü üçün istilik sisteminə məsul şəxs təyin olunub və təlimatlandırılıb. Məktəbdə tədrisin və təlim-tərbiyə prosesinin səmərəli və effektiv təşkili üçün payız-qış mövsümünə vaxtında hazırlıq bizim üçün prioritet istiqamətlərdədir".

"İstiliklə bağlı problemimiz olmayıb"

Paytaxın Sabuncu rayonu ərazisində yerləşən 28 nömrəli məktəbin direktoru Əməkdar müəllim Qənirə Əmiranova da təhsil müəssisəsinin payız-qış mövsümünə tam hazır olduğunu "Ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin iştirakı ilə 2018-ci ildə məktəbimizin açılışı olub. Məktəbimiz 960 yerlikdir. Təhsil ocağı iki növbəli işləyir. Məktəbimiz müasir tələblərə cavab verən maddi-texniki baza ilə təchiz olunub. İstər şagirdlər, istərsə də müəllimlər üçün hər bir şəraitimiz var. Məktəbimiz qorunmaq, həmişə təmirli, gözəl saxlanmaq ümdə vəzifələrimizdədir.

Mövsümlə əlaqədar olaraq artıq xeyli vaxtdır ki, hazırlıq işləri görülüb. İstilik sisteminin vəziyyətini kontrol etmək üçün ən xırda detallara qədər yoxlanılıb. Qazanxana tam işlək vəziyyətdədir. Ümumiyyətlə, onu da qeyd etmək istəyirəm ki, məktəbimizdə heç vaxt istiliklə bağlı problemimiz olmayıb.

Niyazi RƏHİMOV

Bakı məktəblərində bir ildən çoxdur ki, "Məktəbli startapçılar" layihəsi reallaşdırılmaqdadır. 2022-ci ilin mart ayında Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsi və AzEdu Təhsil Portalı tərəfindən start verilən "Məktəbli startapçılar" adlı layihədə paytaxt məktəblərində təhsil alan istedadlı, təşəbbüskar şagirdlərin uğurlu startap layihələrindən bəhs olunur.

Layihənin məqsədi yaradıcı və yenilikləri ilə fərqlənən, sadəcə məktəbdə öyrəndikləri ilə kifayətlənməyib daha çox məlumat əldə etməyə çalışaraq fərqli işlər ərsəyə gətirən Bakı məktəblərinin istedadlı gənc startapçılarını ictimaiyyətə tanımaqdan ibarətdir. Layihədə iştirak edən şagirdlər ideyalarını startapa çevirmək istəyən digər məktəblilərə fikir və tövsiyələrini təqdim ediblər.

Eyni zamanda, 2022-ci ilin mayında Bakıda keçirilən "TEKNOFEST Azərbaycan" festivalında paytaxt məktəbliləri uğurlu nəticə göstəriliblər. Türkiyənin ən böyük aviasiya, kosmos və texnologiya festivalında BŞTİ-nin tabeliyindəki ümumi təhsil müəssisələrinin şagirdləri maraqlı layihələrlə çıxış edərək yüksək yerlərə layiq görülüb.

"Azərbaycan müəllimi" qəzeti olaraq Bakı məktəblərinin istedadlı startapçıları və onların layihələrini ictimaiyyətə daha yaxından tanımaq məqsədilə bu dəfə paytaxtın Səbail rayonunda yerləşən M.Rahim adına 7 nömrəli tam orta məktəbdən reportaj hazırladıq.

"Startapçılarımız əsasən elektronika, mühəndislik, proqramlaşdırma böyük maraq göstərirlər"

İlk müsahibimiz M.Rahim adına 7 nömrəli tam orta məktəbin informatika müəllimi, məktəbdə fəaliyyət göstərən "Kiçik Akademiya"nın və STEAM layihəsinin rəhbəri İlahə Hüseynova 2023-2024-cü tədris ilindən "Məktəbli startapçılar" layihəsinə qoşulduqlarını qeyd edərək layihənin şagirdlərdə çox böyük marağa səbəb olduğunu bildirdi: "Qeyd etmək istəyirəm ki, biz birinci mərhələdə şagirdlərə startap nədir, biznes planının necə olması ilə bağlı məlumatlar veririk. İdeya verilir, onun necə reallaşdırılması müəyyən edilir, plan qurulur. Startapçıların əsas xüsusiyyəti digər şagirdlərin görə bilmədiklərini görmək, daha kreativ düşüncə bacarığına sahib olmaqdır. Adətən startap-

lara maraq uşaqlarda daha çox 7-ci sınıfdən başlayaraq artmaqdadır. Məktəbimizdə istedadlı, bacarıqlı uşaqların sayı çoxdur və startapçılarımız əsasən elektronika, mühəndislik, proqramlaşdırma böyük maraq göstərirlər. Onlardan xüsusilə 10-cu sinif şagirdləri Ənvər Abdullayev, Ayxan Mustafayev, Süleyman Həsəni və Amin İsmayilovun layihələrini qeyd etmək istərdim. Onu da vurğulamaq istərdim ki, informasiya texnologiyalarına çox böyük maraq göstərən 8-ci sinif şagirdi Azad Pirverdiyev məktəbimizdə fəaliyyət göstərən "Kiçik Akademiya"nın saytını hazırlayıb. 2021-ci ildə məktəbimizin "Mina axtaranlar" komandası ilk dəfə keçirilən STEAM Azərbaycan Festivalına qatılıb və respublika üzrə 3-cü yeri layiq görülüb. Bu il də "VEX IQ" kateqoriyası üzrə SAF 2023-Beynəlxalq STEAM Azərbaycan Festivalına qatılma-

ğı planlaşdırırıq. 8-ci sinif şagirdləri Rəhim Əliyev və Süleyman Həsəni ilə birlikdə Beynəlxalq STEAM Festivalına hazırlaşırıq. Eyni zamanda Olimpiya Mədəniyyəti və Təhsili Proqramına (OSEP) qoşulmuşuq və layihə çərçivəsində yaxın vaxtlarda Niderland Krallığına səfər etməyi planlaşdırırıq".

"Ən böyük arzum gələcəkdə yeni ixtiralarla Vətənimə Nobel mükafatı götürməkdir"

10-cu sinif şagirdi Ənvər Abdullayev: "Bu yaxınlarda məktəbimiz informatika müəllimimiz İlahə Hüseynovanın rəhbərliyi ilə "Məktəbli startapçılar" adlı layihəyə qoşuldu və mən "Maskadan səs gücləndirici" layihəmi hazırladım. Həyata keçirdiyim layihə mənim üçün təkcə əyləncəli hobbidir deyil, həm də elm və mühəndislik haqqında mühüm öyrənmə təcrübəsidir. Layihənin əsas məqsədi tullantılardan

istifadə edərək öz səsgücləndiricini hazırlamaq idi. Bundan əlavə, səs dalğaları və elektromaqnetizm haqqında daha çox məlumat öyrənmək və bu bilikləri təcrübədə tətbiq etmək istədim. Bu məqsədlə əvvəlcə istifadə olunan maska və digər zəruri ləvazimatları topladım. Bu, təkrar emal və davamlılıq məsələlərinə diqqətli yanaşma məqsədini əks etdirirdi. Daha sonra səs gücləndiricinin necə işlədiyini və səs dalğalarının necə ömələndiyini öyrənmək üçün araşdırma apardım. Dizayn və hazırlama prosesində maskadan səsgücləndirici korpusu yaratmaq üçün kəsmə, yapışdırma, yığma proseslərini həyata keçirdim. Səs gücləndiricinin maqnit sarğı və vibrasiya membranını da hazırladım. Sonda elektron komponentləri birləşdirdim və səsgücləndiricini sınaqdan keçirdim. Səs çıxışını və səs keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq üçün bir neçə cəhd etdim. Layihənin sonunda mən tullantı materiallarından istifadə edərək işləyən dinamik əldə etməklə

yanaşı həm də səs dalğaları, maqnetizm və elektronikanın əsasları haqqında daha çox məlumat öyrəndim. Mənim ən böyük arzum gələcəkdə yeni ixtiralarla Vətənimə Nobel mükafatı götürməkdir".

"Hədəfim gələcəkdə MIT və ya Harvard Universitetində Aerokosmik mühəndislik ixtisası üzrə oxuyaraq NASA-da işləməkdir"

8-ci sinif şagirdi Süleyman Həsəni: "Mənim robotlara marağım böyükdür və indiyə qədər iki robot quraşdırmışam. Hazırladığım birinci robot xəritədə müəyyən ərazilərdə yerləşən zərərkəməni götürüb təhlükəsiz sahəyə gətirərək başladığı nöqtəyə geri qayıdır. İkinci robot isə panelləri aktiv etmək, mərcanları yerinə yerləşdirmək, zərərli maddəni dənizdən uzaqlaşdırmaq və başladığı nöqtəyə geri qayıtmaq kimi tapşırıqları icra etmək qabiliyyətinə malikdir. Mən bir neçə müsabiqədə iştirak

etmişəm. 2021-ci ildə məktəb yoldaşlarımla komanda şəklində STEAM Azərbaycan Festivalında "Lego Sumo" kateqoriyası üzrə iştirak edərək 2-ci yeri, SAF 2022-də "Axtarış və xilasatma" kateqoriyası üzrə 1-ci yeri tutmuşuq. 2023-cü ilin iyununda ABŞ-in Nyu-York şəhərində keçirilən "Genius Olympiad"da iştirak edərək "VEX IQ" kateqoriyası üzrə fəxri mükafata layiq görülmüşəm. Hazırda "VEX IQ" kateqoriyası üzrə SAF 2023 Festivalına hazırlaşırıq. Mənim hədəfim gələcəkdə MIT (Massachusetts Institute of Technology) və ya Harvard Universitetində Aerokosmik mühəndislik ixtisası üzrə oxuyaraq NASA-da işləməkdir".

"Çox istərdim ki, bütün dünya üçün faydalı ixtiralarım olsun"

8-ci sinif şagirdi Amin İsmayilov: "Mən STEAM dərslərimə böyük maraq göstərirdim və bunun nəticəsi olaraq siqnalizasiya aparatı yaratmışam. Mikrobit, ana plata və siqnal verən qurğuların köməyi ilə yaratdığım aparat həyəcan siqnalı verir. Mən sadələşdirmiş hissələri korpusun içərisinə yığıaraq "ON-OFF" düymələrini əlavə etmişəm və enerji təchizatı üçün 5V2A lampasını birləşdirmişəm. Siqnalizasiya aparatını qapıya qoşduqda və qapı açıldıqda siqnalizasiya aparatı işə düşür və siqnal səsləri verməyə başlayır. Hazırladığım siqnalizasiya aparatı ilə bir çox müsabiqələrdə qatılmağı planlaşdırıram, eyni zamanda yeni layihələr üzərində işləyirəm. Gələcəkdə Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinə qəbul olub çox yaxşı programçı olmaq istəyirəm. Öz ixtiralarımı, işlədirmə bütün dünyada məşhur olmaq arzusunda yəm. Çox istərdim ki, bütün dünya və bəşəriyyət üçün faydalı ixtiralarım olsun".

Lamiyə ƏLİMƏRDANOVA

İdeya böyük, hədəf aydın

Məktəbli startapçılar ideyalarını gerçəyə çevirirlər

etmişəm. 2021-ci ildə məktəb yoldaşlarımla komanda şəklində STEAM Azərbaycan Festivalında "Lego Sumo" kateqoriyası üzrə iştirak edərək 2-ci yeri, SAF 2022-də "Axtarış və xilasatma" kateqoriyası üzrə 1-ci yeri tutmuşuq. 2023-cü ilin iyununda ABŞ-in Nyu-York şəhərində keçirilən "Genius Olympiad"da iştirak edərək "VEX IQ" kateqoriyası üzrə fəxri mükafata layiq görülmüşəm. Hazırda "VEX IQ" kateqoriyası üzrə SAF 2023 Festivalına hazırlaşırıq. Mənim hədəfim gələcəkdə MIT (Massachusetts Institute of Technology) və ya Harvard Universitetində Aerokosmik mühəndislik ixtisası üzrə oxuyaraq NASA-da işləməkdir".

"Çox istərdim ki, bütün dünya üçün faydalı ixtiralarım olsun"

8-ci sinif şagirdi Amin İsmayilov: "Mən STEAM dərslərimə böyük maraq göstərirdim və bunun nəticəsi olaraq siqnalizasiya aparatı yaratmışam. Mikrobit, ana plata və siqnal verən qurğuların köməyi ilə yaratdığım aparat həyəcan siqnalı verir. Mən sadələşdirmiş hissələri korpusun içərisinə yığıaraq "ON-OFF" düymələrini əlavə etmişəm və enerji təchizatı üçün 5V2A lampasını birləşdirmişəm. Siqnalizasiya aparatını qapıya qoşduqda və qapı açıldıqda siqnalizasiya aparatı işə düşür və siqnal səsləri verməyə başlayır. Hazırladığım siqnalizasiya aparatı ilə bir çox müsabiqələrdə qatılmağı planlaşdırıram, eyni zamanda yeni layihələr üzərində işləyirəm. Gələcəkdə Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinə qəbul olub çox yaxşı programçı olmaq istəyirəm. Öz ixtiralarımı, işlədirmə bütün dünyada məşhur olmaq arzusunda yəm. Çox istərdim ki, bütün dünya və bəşəriyyət üçün faydalı ixtiralarım olsun".

Lamiyə ƏLİMƏRDANOVA

Tədrisdə kreativ texnologiyaların əhəmiyyəti artır

İnformasiya-kommunikasiya texnologiyalarına əsaslanan yüksək təşəkküllü industrial cəmiyyətin qurulduğu bir dövrdə ölkəmizin təhsil sistemi qarşısında mühüm tarixi vəzifələr durur. Bu vəzifələrin istiqamətləndiyi əsas hədəf isə müasir cəmiyyətin spesifik tələblərinə uyğun yaşamağı və fəaliyyət göstərməyi bacaran, sağlam və mütərəqqi düşüncənə, necib, mərhəmətli, tolerant, humanist, ədalətli və vətənpərvər şəxsiyyətin, gənc intellektualın və gələcək ziyalının yetişdirilməsidir. Bu vacib vəzifənin uğurla həyata keçirilməsi və yüksək nəticələr əldə edilməsi üçün ölkəmizin orta və ümumtəhsil müəssisələrində ali və mütərəqqi prinsiplər - təhsilin humanistləşdirilməsinə, diferensiasiyaya, pedaqoji tolerantlığa və müasir dövrün ən aparıcı texnologiyalarına əsaslanan sistemləşdirilmiş və kompleks şəkildə fəaliyyət göstərən tədris-təlim sistemi mövcuddur.

Daim dəyişən və sürətlə yenilənən dünyanın intellektual-mədəni məzmununu elmdə, təhsildə, iqtisadiyyatda və texnologiyada baş verən mütərəqqi yeniliklər təşkil edir. Bu yeniliklər müxtəlif formalarda həyat və fəaliyyətimizin bütün sferalarına israrla nüfuz edərək onun formal strukturunu və daxili quruluşunu dəyişir. İctimai və mədəni həyatımızın əsrlər boyu formalaşmış ənənəvi normalarına, milli dilimizin leksik bazasına, düşüncə tərzimizə və mentalitetimizə çox aktiv şəkildə sərəfət edən yeniliklər isə bizdən informasiya cəmiyyətinin spesifik tələblərinə uyğun davranmağı, dünyanın təsvirini fəal şəkildə dəyişən global trendlərin formalaşdırıldığı yüksək yaradıcı atmosferə və inkişaf tendensiyalarına adaptasiya olunmağı tələb edir. Bütün bu dəyişikliklər müasir milli təhsil sistemində özünü daha qabarıq şəkildə ifadə edir və bu sahədə çalışan mütəxəssislərdən yüksək fəallıq və yeni tədris texnologiyalarının pedaqoji prosesə geniş və ardıcıl şəkildə tətbiq edilməsini nəzərdə tutur. Deyilənlərə bağlı ümumtəhsil məktəblərində tədris olunan müxtəlif dərslərin və təlimlərin yeni təlim metodları əsasında təşkil mühim əhəmiyyət kəsb edərək cəmiyyətimizin dayanıqlı inkişafının tələbinə çevrilir.

Orta və ümumtəhsil məktəblərində kurikulum tədris platforması üzrə təhsil alan I-XI sinif şagirdləri üçün müxtəlif fənlərin tədrisi ilə əlaqədar müəyyən edilmiş tələblər, fənlərin məzmunu haqqında müddəalar, həmin fənlərin tədrisində qarşıya qoyulan əsas məqsədlər və vəzifələr, təlim strategiyası, şagirdlərin əldə etdikləri nailiyyətlərin qiymətləndirilməsi üzrə normativlər Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin nəzdində fəaliyyət göstərən müvafiq qurumların ardıcıl fəaliyyəti nəticəsində yüksək səviyyədə sistemləşdirilib. Bizim bir pedaqoq kimi vəzifəmiz isə bu sistemə uyğun yüksək təşəkküllü və məhsuldar pedaqoji prosesin təşkilinə və idarə edilməsidir. Sözügedən sistemdə ümumtəhsil məktəblərində tədris olunan dərslərin effektiv şəkildə mənimsənilməsinə xidmət edən mexanizmlər təsvir edilib. Həmin mexanizmlər sayəsində pedaqoqlar kreativ texnologiyalardan istifadə etməklə tədris prosesində yaradıcı atmosfer yaradır və təhsilçilərdə aşağıda göstərilən mühüm keyfiyyətlər formalaşdırılır: 1. Problemi müəyyən etmək və onun strukturunu dərk etmək bacarığı, başqa sözlə, şagirdə bu və ya digər problemin olmasını aşkar çıxaran spesifik baxışın yaranması. 2. Şagirdlərdə fikrin və düşüncənin "qarara qalması" kəsb etməsi və yaxud ideyanın müəyyən sürətlə yaradılması. 3. Şagirdlərdə orijinal təfəkkür tərzinin təşəkkülü və problemin həlli ilə bağlı yeni prinsiplər üsulların düşünilməsi qabiliyyəti. 4. Şagirdin təfəkkürünün çevik xarakteri - yeni assosiasiyaların tapılması və orijinal ideyaların ərsəyə gətirilməsi imkanları. 5. Müvafiq detallar əlavə etməklə konkret bir obyektə təkmilləşdirmək və yeni-yeni ideyaları sintez etmək qabiliyyəti. 6. Analiz və sintez vasitəsilə problemin həlli yollarını axtararaq tapmaq və həll prosesində həm köhnə, həm də yeni ideyalardan istifadə etmək bacarıqları.

Beləliklə, ümumtəhsil məktəblərində tədris olunan dərslərdə təhsilçilərin kreativ texnologiyalardan lazımı səviyyədə bəhrələnməsi üçün, ilk növbədə, onların davranışlarının cari təhsil müəssisələrində aдекват olub-olmamasını təyin etmək və onlara müvafiq quruluş vermək tələb olunur. Bu zaman prosesdə aşağıdakı komponentlərin iştirakı xüsusilə vacibdir: 1. Dərslərdə tətbiq edilən tədris materialının dərinliyi

Sevinc HƏSƏNOVA,
Mərkəzi Aran Regional Təhsil İdarəsi Məngəçevir Şəhər Sektorunun müdiri

mənimsənilməsinə hazırlıqlı olmaq. 2. Tədris prosesinə qoşulmağa marağ göstərmək. 3. Tədris prosesində kreativ texnologiyalarla bağlı müvafiq seçim etməyi bacarmaq. 4. Optimizim, ruh yüksəkliyi, özünəinam kimi meyarlarla müəyyən edilən güclü və sağlam temperaməntə sahib olmaq.

Ölkəmizin ümumtəhsil məktəblərində tədris olunan dərslərin kreativ və informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının nailiyyətlərindən istifadə etməklə təşkil gənc nəslin analitik və tənqidi düşüncəsinə, nəhayət, yaradıcı şəxsiyyət kimi yetişməsinə xidmət edir. Qeyd edim ki, bu proses TVHN (Təsviri Vəzifələrin Həlli Nəzəriyyəsi) və YITDF (Yaradıcı Təfəkkürün Davamlı Formalaşması) kimi sistemlər çərçivəsində həyata keçirilir. Bu sistemlər çoxhədli xarakter daşıyır və özündə məktəbəqədər, məktəb (ibtidai, orta və ali) və məktəbdən sonra ixtisas üzrə təkmilləşdirmə dövrlərini birləşdirir.

Artıq həyatımızın digər sahələri kimi tədris prosesinin də rəqəmsal qaydalar əsasında təşkil adı hal alıb. Bu sistemin daim təkmilləşdirilməsi və daha effektiv üsulların təlim prosesinə cəlb edilməsi isə günün tələbi olaraq qalır. Beləliklə, tədris prosesinə informasiya texnologiyalarının genişmiqyaslı tətbiqi şagirdlərin BBV (Bilik, Bacarıq, Vərdiş) sistemi əsasında təhsil almasını yeni keyfiyyət pilləsinə çıxarmasıdır. Bu zaman kreativ atmosferdə yeni biliklərə yiyələnən şagird, bu biliklərə istinad edərək sonrakı mərhələlərdə adekvat bacarıq və vərdişlər, aqil və praktiki qabiliyyətlər, etik-mənəvi əqidə, ali dəyərlər, estetik baxışlar və uyğun dünyagörüşü qazanır.

Göründüyü kimi, kreativ və müasir İKT texnologiyalarından istifadə etməklə təşkil olunan dərslərdə şagirdləri analitik düşüncəyə sövq edən idraki imkanları fəal şəkildə yaradıcı təsiri moruz qalır və onların tənqidi təfəkkürünü aktivləşdirən intellektual mexanizmlər dərhal işə düşür. Müəllimin dəstəyi ilə şagirdin öyrənilən predmetin dərin qatlarına ardıcıl şəkildə nüfuz etməsi, ətraflı şəkildə içəridən öyrənməsi və detallı şəkildə mənimsəməsi müşahidə olunur. Bu, müasir məktəbin qarşısında duran əsas vəzifənin - şagirdin yaradıcı şəxsiyyət kimi yetişdirilməsinin nümunəsidir. Müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tədris prosesində tətbiq edilməsi milli təhsil strategiyasında prioritet məsələlərdən biridir. Burada başlıca məqsəd təhsilin davamlı modernləşdirilməsi, tədrisin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması, informasiya məkanına istiqamətlənən şəxsiyyət (şagirdin) harmonik inkişafının təmin edilməsi, ən müasir texnologiyaların informativ və kommunikativ imkanlarının mənimsənilməsi, informasiya mədəniyyətinə yiyələnilməsi, əldə edilmiş təcrübələrin təqdim olunması və onun pozitiv nəticələrinin aşkarı çıxarılmasıdır. Bu məqsədlərə çatmaq və təhsildə yüksək nailiyyətlər

əldə etmək üçün aşağıda göstərilən vəzifələri metodiki və ardıcıl şəkildə yerinə yetirmək tələb olunur: 1) ən qabaqcıl texnologiyaların təhsil prosesinə cəlb edilməsi; 2) şagirdlərdə özünü-təhsilə güclü meylin və dayanıqlı marağın formalaşdırılması; 3) kommunikativ kompetensiyaların daim artırılması; 4) təhsilə və elmi biliklərə münasibətdə yüksək pozitiv motivlərin yaradılması; 5) təhsilçilərdə seçim etmək bacarığı formalaşdırın və azad düşüncə imkanları yaradan biliklərin verilməsi.

Qeyd edim ki, orta və ümumtəhsil müəssisələrində tədris prosesinə İKT-nin cəlb edilməsi təhsilçilərin intellektində mütərəqqi dəyişikliklər etməklə yanaşı müəllimin nüfuzuna da pozitiv-dəyişdirici təsir göstərir, onun özünə verdiyi qiymətin əmsali xeyli yüksəlir. Orta və ümumtəhsil məktəblərində tədris olunan dərslərin, o cümlədən ədəbiyyat dərslərinin təşkilində İKT-nin tətbiqi aşağıda göstərilmiş mərhələlər üzrə həyata keçirilməsi məqsəduyğundur: 1. Tədris materialının müəyyən olunması, təhsil proqramının və tematik planlaşdırmanın təhlil edilməsi, mövzunun və təlim tipinin seçilməsi, materialın xüsusiyyətlərinin aşkarı çıxarılması. 2. İnformasiya məhsulunun seçilməsi və yaradılması, hazır təhsil media resurslarının seçilməsi və özəl məhsulun yaradılması (təqdimat, təlim, məşq, nəzarət və s.). 3. İnformasiya məhsulunun tətbiq edilməsi (ədəbiyyat dərslərində). 4. İKT-dən istifadənin səmərəlilik dərəcəsinin təhlili və nəticələrin dinamikasının öyrənilməsi.

Bu gün ümumtəhsil məktəblərində tədris olunan dərslərin təşkil zamanı istifadə edilən ən effektiv alətlər arasında ETR-lərin (Elektron Təhsil Resursları - ETR - audiovizual və multimedia vasitələri) xüsusi rolu və əhəmiyyəti var. Müasir məktəblərdə geniş istifadə olunan tədris alətlərindən müxtəlif interaktiv lövhələr, kompakt diskler (kompüter vasitəsilə tətbiq olunan səsli ekran vasitələrinin çeşidli növləri), elektron dərslər (qrafik təsvir, mətn, rəqəmsal, musiqili, video, foto və s.), təhsil veb-saytları və veb-keşlər təlim prosesinin vacib elementinə çevrilir. Onların hər biri şagirdlərin yaradıcı və tənqidi təfəkkürünün inkişafına, predmetlərin və hadisələrin daxili quruluşuna, onların mahiyyətinə və məzmununa nüfuz etmələrində mühüm rol oynayır. Beləliklə, orta və ümumtəhsil məktəblərində müasir texniki tədris vasitələrindən istifadə müasir təhsil sisteminin əsas tələbi kimi ortaya çıxır.

Son illər Azərbaycan Respublikasının orta və ümumtəhsil məktəblərində qlobal elmi-texniki tendensiyaların tələblərinə uyğun əsaslı modernləşmə baş verir. Bununla əlaqədar tədris prosesinə dünya təcrübəsində sınaqdan çıxarılmış pedaqoji yeniliklərin fəal şəkildə nüfuz etməsi adı hal alıb. Yeniliklər sırasında interaktiv təlim metodlarının əhəmiyyətini xüsusi qeyd etmək lazımdır. Bu gün ümumtəhsil məktəblərində təhsilçilərin tədris predmetini daha effektiv şəkildə mənimsəmələri, onların tənqidi düşüncə imkanlarının və yaradıcı potensialının inkişafı üçün geniş tətbiq edilən interaktiv təlim metodları müəllimlə şagird və şagirdlə şagird arasında aktiv qarşılıqlı əlaqəyə və təsirə əsaslanır. Nəticədə təlimə cəlb olunan iştirakçı (şagird) bütün intellektual və psixoloji baryerləri aşaraq sərbəst şəkildə öyrənilən predmet haqqında müvafiq informasiyalara sahib olur, onları təhlil edir, ən müasir tədris texnologiyalarından istifadə etməklə tənqidi təfəkkürün süzgəcindən keçirir, emal edir və yaradıcı materiala çevirir. Beləliklə, qarşımda möhtəşəm məqsədlərdən və vəzifələrdən ibarət spesifik bir mənaşərə yaranır. Bu vəzifələrin fonunda xoşbəxt və uğurlu gələcəyimizin qarantı sayılan gənc nəslin tərbiyəsi və onun şəxsiyyətinin müasir üslubda formalaşdırılması ideyası durur. Sözügedən ideyanın həqiqətə çevrilməsi isə biz pedaqoqların istedadından, özmarqlığından və fədakarlığından asılıdır.

İcmamıza xoş gəlmisiniz!

Ölkəmizdə "İcma əsaslı məktəbəqədər təhsil" layihəsi 2017-ci ildə Avropa İttifaqının Azərbaycan Nümayəndəliyi və UNICEF Azərbaycanın maliyyə dəstəyi ilə fəaliyyətə başlayıb. Layihə ilkin olaraq 10 şəhər və rayonda 50 ümumtəhsil məktəbin nəzdində fəaliyyət göstərən icma əsaslı məktəbəqədər təhsil qrupunu əhatə edib. Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə Heydər Əliyev Fondunun maliyyə dəstəyi sayəsində

İcma əsaslı məktəbəqədər təhsil qrupundan reportaj

bilik, yaradıcı inkişaf və fiziki inkişaf. 64 nömrəli tam orta məktəbdə 2 icma qrupu fəaliyyət göstərir. Qruplarda uşaq sayı 15-20 nəfər arasında dəyişir".

S.Cahangirova 2021-ci ildən bu qruplarda tərbiyəçi müəllim kimi fəaliyyət göstərir. Son illərdə icma qruplarındakı keyfiyyətli məktəbəqədər təhsilin təşkil edilməsinin, tərbiyəçi müəllimlərin peşəkarlıq səviyyəsinin yüksək olmasının

bilir, həm də gələcəkdə icma qruplarında tərbiyəçi müəllim kimi də çalışmaq imkanlarından yararlanırlar.

"Tədris zamanı həssas qruplara aid uşaqlarla hansı formada ünsiyyət qurursunuz" sualını S.Cahangirova cavablandıraraq deyir ki, "İcma əsaslı məktəbəqədər təhsil" layihəsində biz inklüzivliyə sadıq və həssas uşaqlar da daxil olmaqla, bütün uşaqlara keyfiyyətli təhsil almaq imkanını verilir.

layihənin əhatə dairəsi genişləndirilib. Oktyabrın 2-dən 2023-2024-cü tədris ilinə başlayan "İcma əsaslı məktəbəqədər təhsil" layihəsi 55 şəhər və rayonda 939 qrupda ümumi 16500 nəfər 3-4 yaşlı uşağı əhatə etməkdədir. Layihə Elm və Təhsil Nazirliyinin dəstəyi ilə ARTI tərəfindən icra olunur. Layihə çərçivəsində qruplarda 3-5 yaşlı uşaqların arasıdırma qabiliyyətini gücləndirmək, özünə inam hissi yaratmaq, həmyaşıdları ilə oynamaq və ünsiyyət yaratmaq üçün əlverişli mühit qurulur. Bu da uşaqlara sərbəst şəkildə tapşırıqları yerinə yetirməyə və qərar verə bilməyə vərdişlər aşılayır. Məhz bu mühiti güçləndirmək, uşaqların fəaliyyəti ilə daha yaxından tanış olmaq məqsədilə Bakı şəhər 64 nömrəli tam orta məktəbdə fəaliyyət göstərən icma mərkəzində qrupların tədris prosesini izlədik.

Tərbiyəçi müəllim Səidə Cahangirova əsas məqsədin hər bir uşağın özünü dəyərli hiss etməsi, dəstəkləndiyi və öz potensialına çatmaq üçün səlahiyyət verdiyi öyrənmə mühiti yaratmaq olduğunu deyərək icma əsaslı məktəbəqədər qruplarda dərslərin təşkilinə diqqət çəkdi: "Mərkəzlərdə 3-4 yaşlı uşaqlar üçün məktəbəqədər təhsil üzrə hər biri 2-2,5 saat olmaqla həftədə 4 dəfə dərslər təşkil olunur. Dərslər yerli və eston mütəxəssislərdən ibarət işçi qrupu tərəfindən hazırlanmış program əsasında keçilir. Program uşaqların 4 inkişaf sahəsini əhatə edir: sosial-emosional inkişaf, idrak və ümumi

icma layihəsinə marağı daha da artırdığını bildiren tərbiyəçi müəllim valideyn-müəllim münasibətinə də toxunur: "Layihənin iki əsas məqsədi var ki, bunlardan başcası icma əsaslı qruplar vasitəsilə nəzərdə tutulmuş şəhər və rayonlarda 3-5 yaşlı uşaqların məktəbəqədər təhsildə iştirakını artırmaqdır. Digər hədəfimiz isə hesabatlılıq və şəffaflığı təmin etmək məqsədilə valideynlərin təhsil prosesinin monitorinqində fəal iştirakı nəticəsində məktəb-icma əlaqələrinin gücləndirilməsidir. Məhz bu baxımdan valideyn-müəllim münasibətləri hələ uşaqlar icma qruplarına qoşulmazdan əvvəl yaranmağa başlayır. Onlarla icma mərkəzlərindəki təlim-tədris prosesi, valideyn kimi onların həmin prosesdə iştirakının vacibliyi, əməkdaşlıqları barədə məlumatlandırıcı görüşlər keçirilir. Tədris prosesi başlandıqdan sonra valideynlər növbəli şəkildə məşğələlər zamanı müəllimlə dəstək olurlar. Valideynlərin dərslərində aktiv iştirakı onların məktəbəqədər təhsil sahəsində, uşaqların yaş xüsusiyyətləri barədə məlumatlılığı və anlayışı artırmaq üçün bu sahə üzrə mütəxəssislər tərəfindən seminarlar və təlimlər alırıq. Bu, daha inklüziv və empatik öyrənmə mühiti yaratmağa kömək edir.

Valideyn Günay İsayeva: "Uşağımda çox böyük dəyişiklik görürəm"

Qruplarda tədris prosesi bitdikdən sonra hər bir valideyn övladını götürmək üçün məktəbə yaxınlaşır, kimisi tərbiyəçi müəllimlə, kimisi də öz uşağından dərslər necə keçdiyini, dərslər müddətində nə etdiklərini soruşur. Günay İsayevanın oğlu Ömər də 64 nömrəli məktəbin icma əsaslı məktəbəqədər qrupunda təhsil alır: "Böyük oğlum da bu məktəbdə təhsil aldığından mənə buraya gəlib-gətmək daha sərfəli oldu. Biz icmaya yaxınlaşanda Ömörün 3 yaşına var idi. Uşağımda çox böyük dəyişiklik görürəm. İcmaya gəldikdən sonra cəmiyyətdə, insanlarla arasında özünü aparmasında düzəlməyə, fikirlərini daha səsli şəkildə ifadə etməyə başladı. Müəllimi Səidə xanımın da bu inkişafda çox böyük əziyyəti olub. Ömər məktəbəqədər əziyyət çəkmədən öyrəşdi, verilən tapşırıqları asanlıqla yerinə yetirmə bacarığına yiyələndi. Uşaqların inkişafında, davranışında məktəbəqədər rolunu damlamızdır".

Tünzalə QULİYEVA

Vətən müharibəsində döyüşən müəllimlərlə görüş

Gədəbəy Rayon Təhsil və Gənclər və İdman Sektorunun birgə təşkilatçılığı ilə 44 günlük Vətən müharibəsində iştirak edən müəllimlərlə görüş keçirilib.

Qazax-Tovuz Regional Təhsil İdarəsindən verilən məlumata görə, tədbirdə çıxış edənlər Azərbaycan müəlliminin qarşısında duran ən mühüm vəzifələrdən birinin gənc nəsli vətənpərvərlik ruhunda yetişdirməkdən ibarət olduğunu bildirdilər. Qeyd olunub ki, onlar qalib ordunun təmsilçisi kimi şagirdlərinin təkə müəllimi yox, həm də canlı qəhrəmanlardırlar. Müəllimlər müharibə zamanı keçdikləri döyüş yolundan danışdı, vətənpərvər və hazırlıq gənclərin yetişdirilməsi baxımından müəllimlərin də qarşısında müəyyən vəzifələrin durduğunu vurğulayıblar.

Şakir CƏFƏROV

"AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ"

Qəzet 1934-cü ildən çıxır

Baş redaktor
Sarvan İbrahimov 538-21-55

Mühasibatlıq
539-67-74

Reklam və elanlar
539-20-77

Ünvan: AZ-1100, Bakı şəhəri, Yasamal rayonu, Mətbuat prospekti 23 L, 5-ci mərtəbə

Qəzet "Azərbaycan müəllimi"nin kompüter mərkəzində yığılır və "Azərbaycan nəşriyyatı" MMC-də çap olunur

Qəzet hər həftənin cümə günü çıxır

Bank hesabımız

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı Şərifzadə filialı

Kodu: 805142 VÖEN: 9900001881

M/h: AZ 03 NABZ 013501000000002944

S.W.I.F.T.: IBAZAZ 2X

"Azərbaycan müəllimi" qəzeti redaksiyası

Hesab № AZ80 IBAZ38060019443164986350

VÖEN: 1300397831

Lisensiya № 022327, İndeks: 0003, Tiraj 4106 Sifariş 3016

Məsul nəvbətçi: N.Rəhimov

Etibarsız sayılır

Akademik Zərifə Əliyeva adına Liseyi 2018-ci ildə bitirmiş Ahsos Aydın İbrahim oğluna verilmiş E-088156 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Qazax rayon Aşağı Salahlı kənd tam orta məktəbi 2008-ci ildə bitirmiş Hüseynova Şahnur Şahin qızına verilmiş B-522553 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sumqayıt 10 nömrəli Peşə Liseyi tərəfindən 2018-ci ildə Rəhimov Qiyas Niyazi oğluna verilmiş A-112955 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

16 nömrəli Bakı Peşə Liseyi tərəfindən 2007-ci ildə Fərzaliyev Anar İzzət-ahı oğluna verilmiş 023973 nömrəli diplom və attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 2019-cu ildə İskəndərzadə Ülkər İlham qızına verilmiş AT-005581 nömrəli diplom və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəmkir rayon Əhməd Cavad adına şəhər tam orta məktəbi 2004-cü ildə bitirmiş Həsənova (Hüseynova) Pərvanə Şəfi qızına verilmiş 074519 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Slayyan Universiteti nəzdində Məktəb-Lisey Kompleksi 2012-ci ildə bitirmiş Allahverdiyev Vüqar Tofik oğluna verilmiş A-089835 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəki şəhər 10 nömrəli tam orta məktəbi 2014-cü ildə bitirmiş Salamov Ruslan İmran oğluna verilmiş A-377339 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

İmişli rayon Bəhrəmtəpə qəsəbə tam orta məktəbi 2011-ci ildə bitirmiş İsmayilova Pərvin Çingiz qızına verilmiş A-049160 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəki rayon II Biləcik kənd tam orta məktəbi 2011-ci ildə bitirmiş Dilavarov Münasib Allahverdi oğluna verilmiş A-066832 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Beyləqan rayon Təzəkənd kənd tam orta məktəbi 1993-cü ildə bitirmiş Yusifova Könül Zaman qızına verilmiş A-121580 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Qax şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbi 1997-ci ildə bitirmiş Abdullayev Natiq Abdulməcid oğluna verilmiş A-182069 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ordubad rayon Nüsnüs kənd tam orta məktəbi 1993-cü ildə bitirmiş Quliyeva

Şəfa İntiqam qızına verilmiş A-606663 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 2020-ci ildə Hacıyeva Könül Əkbər qızına verilmiş AT-006487 nömrəli diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti tərəfindən 2019-cu ildə İsmayilov Sadıq Azər oğluna verilmiş C-034770 nömrəli bakalavr diplom və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 27 nömrəli tam orta məktəbi 2023-cü ildə bitirmiş Qurbanova Fəxriyyə Fuad qızına verilmiş E-544745 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 226 nömrəli tam orta məktəbi 2006-cı ildə bitirmiş Mahmudova Səbinə Şirzad qızına verilmiş B-275812 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ordubad rayon Dəstə kənd tam orta məktəbi 2020-ci ildə bitirmiş Əzimova Aysu Əli qızına verilmiş E-307919 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 204 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2009-cu ildə bitirmiş Qəhrəmanlı Aysel Əlibala qızına verilmiş A-767200 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gədəbəy şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbi 2010-cu ildə bitirmiş Hüseynov Orxan Nizami oğluna verilmiş 711226 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sabirabad şəhər 5 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1998-ci ildə bitirmiş Bəşirova Gülnar Tərhan qızına verilmiş B-184719 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Oğuz şəhər 3 nömrəli məktəb-liseyi 2017-ci ildə bitirmiş Osmanlı Emil Sabit oğluna verilmiş E-063947 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sumqayıt Dövlət Universiteti tərəfindən 2020-ci ildə Hüseynli Gültac Cavanşir qızına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şamaxı rayon Sabir qəsəbə tam orta məktəbi 2005-ci ildə bitirmiş Qəniyeva (Məmmədova) Lalə Zabit qızına verilmiş B-228717 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sağlamlıq İmkanları Məhdud Uşaqlar üçün 5 nömrəli Respublika xüsusi internat məktəbini 2022-ci ildə bitirmiş Şəmiyev Qüdrət Babək oğluna verilmiş E-467884 nömrəli tam orta təhsil

haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəmkir rayon Dəllər Cırdaxan kənd tam orta məktəbin IX sinfini 2007-ci ildə bitirmiş Mahmudova Günay İlqar qızına verilmiş 472139 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəmkir rayon Cahangir Rüstəmov adına şəhər tam orta məktəbin IX sinfini 2016-cı ildə bitirmiş Əsgərov Ceyhun Məzahir oğluna verilmiş A-696440 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şirvan şəhər 18 nömrəli təbiət humanitar təmayüllü məktəb-liseyi 1997-ci ildə bitirmiş Salahova Raminə Ağahməd qızına verilmiş A-178571 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Naxçıvan Dövlət Universiteti tərəfindən 2018-ci ildə Əlibəyli Arif Eldar oğluna verilmiş C-000386 nömrəli bakalavr diplom və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 85 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1995-ci ildə bitirmiş Xasməmmədova Aynurə Vaqif qızına verilmiş 240 nömrəli əsas təhsil haqqında arayış itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 2023-cü ildə Rzayev Arif Rauf oğluna verilmiş AT-009840 nömrəli diplom və diploma əlavə tapıldığı üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 25 nömrəli tam orta məktəbi (indiki 302 nömrəli tam orta məktəb) 1989-cu ildə bitirmiş Hacəliyev Bəxtiyar İspəndiyar oğluna verilmiş 003472 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Beyləqan rayon Eyyvazlılar kənd tam orta məktəbi 1985-ci ildə bitirmiş Aslanov İlqar Mətləb oğluna verilmiş A-095818 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbi 2020-ci ildə bitirmiş Nəsirli Vüsal Məhərrəm oğluna verilmiş E-288814 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 219 nömrəli tam orta məktəbi 2012-ci ildə bitirmiş Kazıxanova Zərifə Tamirlanovna verilmiş A-118855 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Salyan rayon Şorsulu kənd tam orta məktəbi 2022-ci ildə bitirmiş Abdullayev Ruslan Anar oğluna verilmiş E-534441 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 50 nömrəli tam orta məktəbi 2020-ci ildə bitirmiş Quliyev Əhməd Ələddin oğluna verilmiş E-262635 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 144 nömrəli tam orta məktəbi 2022-ci ildə bitirmiş Bozkurt İsa Oğuz oğluna verilmiş E-452471 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

DİN-Polis Akademiyası tərəfindən 2018-ci ildə Şabiyev Mahir Bəymirzə oğluna verilmiş A-147658 nömrəli bakalavr diplom və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti nəzdində Humanitar Kolleç tərəfindən 2023-cü ildə Səfərov Ələkbər Mehman oğluna verilmiş AA-193897 nömrəli subbakalavr diplom və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Abşeron rayon Xırdalan şəhər 2 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1997-ci ildə bitirmiş Salmanova Gülgöz Əziz qızına verilmiş B-141350 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 221 nömrəli tam orta məktəbi 2022-ci ildə bitirmiş Əlimərdanov Asim Asif oğluna verilmiş E-450059 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 116 nömrəli tam orta məktəbin VIII sinfini 1997-ci ildə bitirmiş Hacıyeva Fatimə İbrahim qızına verilmiş B-054898 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Xaçmaz şəhər 6 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2011-ci ildə bitirmiş Cabbarova Nərmin Telman qızına verilmiş A-014703 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 20 nömrəli məktəb-liseyi 2012-ci ildə bitirmiş Qələndərov Kənan Mənsun oğluna verilmiş A-114957 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəmkir rayon Çınarlı qəsəbə tam orta məktəbin IX sinfini 2007-ci ildə bitirmiş Heydarzadə Hicran Bayram qızına verilmiş 473394 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Kimya-biologiya təmayüllü Respublika liseyin IX sinfini 2014-cü ildə bitirmiş Quluzadə Fidan Vüqar qızına verilmiş A-374784 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Laçın rayon 18 nömrəli tam orta məktəbi 2016-cı ildə bitirmiş Quluzadə Fidan Vüqar qızına verilmiş A-583159 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Samux rayon Qarayeri qəsəbə I nömrəli məktəb-liseyin IX sinfini 1998-ci ildə bitirmiş Hüseynova (Dadaşova) Elnarə Yəhya qızına verilmiş B-387693 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Samux rayon İnstitut qəsəbə tam orta məktəbi 2005-ci ildə bitirmiş Aşırova Zəhidə Emil qızına verilmiş B-233678 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 2009-cu ildə Zəkəiyev Natiq Qasım oğluna verilmiş BB-I-012001 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbi tərəfindən 2002-ci ildə Həsənov Vüsal Səfəralı oğluna verilmiş A-094767 nömrəli bakalavr diplom və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 2013-cü ildə Mütəllibli Ariz Adil oğluna verilmiş BB-I-022752 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 166 nömrəli məktəb-liseyi 2004-cü ildə bitirmiş Nağıyeva (Şahbala-yeva) İlahə Hikmət qızına verilmiş B-027867 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran şəhər 10 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2023-cü ildə bitirmiş Məmmədli Leyla Zaur qızına verilmiş C-863690 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdaş şəhər 3 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2019-cu ildə bitirmiş Cavadzadə Vüsal Ceyhun oğluna verilmiş C-260799 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sumqayıt şəhər 28 nömrəli tam orta məktəbi 2006-cı ildə bitirmiş Məhyəd-dinova (Paşayeva) Aytən Əlhəddin qızına verilmiş B-270995 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 114 nömrəli tam orta məktəbi 2004-cü ildə bitirmiş Balayev Rasim Nazim oğluna verilmiş B-002340 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

Bakı şəhər 267 nömrəli məktəb-liseyin pedaqoji kollektivi məktəbin fiziki tərbiyə müəllimi

FAZİLOV ANAR MƏNƏF OĞLUNUN

vaxtsız vəfatından kədərliyini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verir.

2017-2018-ci tədris ilindən etibarən təhsilalanların İKT bacarıqlarına dərinlən yiyələnməsi, onların informasiya məkanında məqsədyönlü fəaliyyətinə nail olunması, rəqəbatqabiliyyətli və məntiqi düşüncə tərzinə malik şəxslər kimi formalaşmasını təmin etmək məqsədilə ümumtəhsil məktəblərində "Rəqəmsal bacarıqlar" layihəsinin tətbiqinə başlanılıb. Layihə Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi və "Alqoritmika" beynəlxalq təhsil şirkətinin birgə əməkdaşlığı çərçivəsində reallaşdırılır. Bu illər ərzində məktəblərdə layihə çərçivəsində informatikanın yeni formatda tədrisi ilə yanaşı, müxtəlif yaş qrupları üzrə şagirdlər üçün həm beynəlxalq, həm də yerli müsabiqələr və tədbirlər keçirilib.

"Alqoritmika" beynəlxalq təhsil şirkətinin peşəkar metodist və məzmun heyəti tərəfindən yeni üsullar və innovativ metodlardan istifadə etməklə hazırlanan program bu sahə üzrə ən yaxşı təcrübələri özündə birləşdirir. Program fərdi təlim, nəzəriyyə və tətbiqi yanaşma, fənlərarası əlaqə və motivasiyanın artırılması prinsiplərinə əsaslanır. Bütün məktəblərdə dərslər zamanı şagird və müəllimlər tərəfindən istifadə olunan rəqəmsal sistemin uğurlu tətbiqi üçün İKT infrastrukturunun əhəmiyyətli dərəcədə təkmilləşdirilməsi işləri həyata keçirilib, Azərbaycan Təhsil Şəbəkəsinə sürətli çıxış təmin olunub.

İnformatika təmayüllü siniflərin sayı artırılıb

2023-2024-cü tədris ilində "Rəqəmsal bacarıqlar" layihəsi çərçivəsində informatika təmayüllü siniflərin sayı artırılıb və layihəyə yeni 110000-ə yaxın şagird cəlb edilmişdir. Yeni tədris ilində 410000-dək şagird və 4500-dən çox müəllimi əhatə edən layihə 53 rayon üzrə 532 məktəbdə həyata keçirilir. Ümumilikdə yeni tədris ilində Bakı, Sumqayıt, Gəncə və Mingəçevirdə 28 məktəbdə informatika təmayüllü 10 və 11-ci siniflərdə şagirdlərin sayı 700 nəfərdən çoxdur.

Qeyd edək ki, 2021-2022-ci tədris ilindən etibarən layihə çərçivəsində İT sahəsində təhsilini davam etdirmək istəyən 10-cu siniflər üçün informatika fəni dərindən tədris edilən ixtisaslaşdırılmış siniflər açılıb. Bu siniflərdə informatika dərsləri həftədə 5 dəfə keçilir. Dərs zamanı şagirdlərə Python-da alqoritmlər və verilənlərin strukturu, Python-da oyun dizaynı, veb dizayn, 3D modelləşdirmə və şəhər dizaynı, robototexnika və kodlaşdırma kimi istiqamətlər tədris olunur.

Şagirdlər arasında keçirilən sorğularını və müsahibələri təhlil etdikcə, onlar tə-

rəfdən marağın artırılmasında "Rəqəmsal bacarıqlar" layihəsinin rolunun böyük əhəmiyyət kəsb edildiyi ortaya çıxır. Layihə təhsilalanlara yeni texnologiya və rə-

qəmsal bacarıqları təcrübədə öyrənməyə, proqramlaşdırmanın sirlərinə bələd olmağa imkan verir. Onlar təkcə proqramlaşdırmanı deyil, biliyin təcrübədə tətbiqi bacarıqlarını da öyrənirlər.

Mövzu ilə bağlı "Rəqəmsal bacarıqlar" layihəsinin tətbiqi olunduğu məktəblərin müəllimləri ilə layihə çərçivəsində həyata keçirilən işlər barədə maraqlandıq, təhsilverənlərin fikirlərini öyrənməyə çalışdıq.

"Layihə çərçivəsində vərdiş və səriştələrin inkişafına nail oluruq"

Aysel Fətəliyeva, Bakı şəhəri 20 nömrəli məktəb-liseyin informatika müəllimi:

"Rəqəmsal bacarıqlar" layihəsi 20 nömrəli məktəb-liseyde 2018-ci ildən tətbiq olunmağa başlayıb. İlk tətbiq olunduğu ildə yalnız 5 və 6-cı sinifləri əhatə edib. İlk

nologiya və rəqəmsal bacarıqları təcrübədə öyrənməyə, proqramlaşdırmanın sirlərinə bələd olmağa imkan yaradır.

"Layihə çərçivəsində informatika

Rəqəmsal bacarıqlar: təhsildə rəqəmsallaşma

Məktəblilər rəqəmsal dünyanı birlikdə kəşf edirlər

ilindən ilk dəfə olaraq "Rəqəmsal bacarıqlar" təmayüllü sinifimiz fəaliyyətə başlayıb. Hazırda məktəbimizdə 2-9-cu sinifləri əhatə edən 56 sinifdə "Rəqəmsal bacarıqlar" dərsləri keçilir və 2 "Rəqəmsal bacarıqlar" təmayüllü sinif (10 və 11) var. Şagirdlərimiz 2020-ci ildə "Alqoritmika"nın 8-15 yaş arası şagirdlər üçün təşkil etdiyi "Qış onlayn-kevesti" müsabiqəsində uğurla iştirak ediblər. İnformatika müəllimi olaraq "Rəqəmsal bacarıqlar" layihəsinə yüksək qiymətləndirirəm".

"Beynəlxalq olimpiadalarda şagirdlərimizin yüksək müvəffəqiyyətlər qazanması ən böyük hədəfimizdir"

Xanım İsmaylova, Gəncə şəhər İ.Nəsimi adına 44 nömrəli məktəb-liseyin informatika müəllimi, "Rəqəmsal bacarıqlar" layihəsinin məktəb üzrə administratoru: "Rəqəmsal bacarıqlar" layihəsi Gəncə şəhər İ.Nəsimi adına 44 nömrəli məktəb-liseyde 2019-cu ildən tətbiq olunur. Şagirdlərimiz layihə çərçivəsində təşkil olunmuş müsabiqələrdə uğur qazanıblar. Məktəbimizdə hazırda 2-9-cu siniflərdə "Rəqəmsal bacarıqlar" layihəsi tətbiq olunmaqdadır. Bu illər ərzində müşahidəmizə əsasən deyər bilərəm ki, layihədə iştirak edən şagirdlər yüksək texnoloji ixtisaslara daha çox marağ göstərirlər. "Rəqəmsal bacarıqlar" layihəsinin gənclərimizin intellektual inkişafına töhfə verməklə beynəlxalq olimpiadalarda şagirdlərimizin yüksək müvəffəqiyyətlər qazanmasına nail olmaq ən böyük hədəfimizdir. Gəlin, "Rəqəmsal dünyanı" bizlərdə kəşf edək!"

Lamiyə ƏLİMƏRDANOVA

fənninin tədrisində təkmilləşdirilməsinə, fənnin tədrisində yeni yanaşmanın tətbiqi ilə şagirdlərdə məntiqi tərəkükür, kodlaşdırma, təşəbbüs göstərmə, müstəqil və komandada çalışma kimi vərdiş və səriştələrin inkişafına nail oluruq".

"İnformatika müəllimi kimi "Rəqəmsal bacarıqlar"ı yüksək qiymətləndirirəm"

Əlkr Məmmədova, Sumqayıt şəhər N.Tusi adına 12 nömrəli tam orta məktəbin informatika müəllimi: "Məktəbimiz "Rəqəmsal bacarıqlar" layihəsinə 2019-cu ildən qoşulub. 2021-2022-ci tədris

Həyatımızı smartfonlarsız təsəvvür etmək çətindir. Hazırda smartfonların gündəlik həyatda nəzarətsiz, geniş şəkildə istifadəsi global problemə çevrilməkdədir. Təəssüf ki, bu alətlərdən yalnız tədris resursu kimi deyil, həm də əyləncə, yazışma və sosial şəbəkələrə baxış üçün istifadə olunur. Belə olduqda onların mənfəət sirləri böyük ölçüdə çox uşaqlara təsir edir. Telefonların uşaqların psixikasına təsiri ilə bağlı psixoloqların fikirlərini tez-tez eşidirik. Bəs görəsən, mütəxəssislər nə fikirdədir?

Azərbaycan Tibb Universitetinin I Uşaq xəstəlikləri kafedrasının assistenti Bəyaz Namazovanın fikrincə, məhz telefon və smartfonların istifadəsi nəticəsində uşaq orqanizmində yaranan problemlər təəssüf ki, kifayət qədərdir. 1 yaşa kimi olan uşaqların cizgi filmlərinə baxmaları və smartfonlarla qarşılıqlı əlaqədə olmaları onlara mənfəət təsir göstərir. Bu halda uşaqlarda inkişaf, sosial və özəl bacarıqlarla bağlı problemlər yaranır. Aparılmış tədqiqat çərçivəsində alimlər 2013-cü ildən 2017-ci ilə kimi 7000 körpənin bacarığını analiz ediblər. Valideynlər hər gün öz övladlarının neçə saat televizora baxdıqlarını, smartfon və ya planşetdə oyun oynadıqlarını qeyd ediblər. Nəticədə bu amil, böyümə hormonunun istehsalında balanssızlığa səbəb olur və uşaqlarda böyümə və inkişaf pozğunluqları riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artmasına gətirib çıxır. ABS-da aparılan tədqiqatlarla görə, cib telefonları baş və boyun nahiyəsində beyin işləri və digər növ şişlərin inkişafı riskini çoxaldır".

Smartfonlardan necə faydalanmalı?

Mütəxəssis və təhsilalanlar mövzu ilə bağlı hansı qənaətdədirlər?

Pediatrın fikrincə, mobil cihazlardan 8-10 yaşlarında istifadə etməyə başlayan uşaqlarda beyin şişinin inkişaf riski 5 dəfəyə qədər artır. Bunlar uşaq bədəninə xüsusiyətləri ilə əlaqədardır. Ekranı çox baxmaq - miyopiya, gözələrin yorğunluğu isə həddindən artıq quruluğa səbəb ola bilər, bu isə gözün iltihabı və infeksiyaların inkişafı ilə nəticələnir. Telefonda istifadə edərkən uşağın uzun müddət eyni vəziyyətdə qalması bədən qamətini pozulmasına səbəb olur, bu isə, gələcəkdə daxili orqanların fəaliyyətinin pozulmasına gətirib çıxarır. Eyni zamanda, uzun müddət smartfondan istifadə boyun əzələlərinin daim gərgin olması səbəbindən baş ağrılarına səbəb ola bilər. Bu da öz növbəsində qan damarlarına təsir edir və beyinə oksigen tədarükünü azaldır. Mobil cihazların fəal istifadəçiləri olan uşaqlarda daha çox əsəb və yorğunluğun artması, tez-tez soyuq dəymə şikayətləri özünü göstərir. Bundan başqa, həmin uşaqlarda tez-tez gözcürpə da müşahidə olunur".

"Məktəblinin dostu" layihəsinin Psixoloji Mərkəzinin psixoloqu

Nərin Abbasova hesab edir ki, qadjetlərlə iki saatdan çox vaxt keçirən uşaqlar smartfonlardan daha az istifadə edən həmyaşlılarına nisbətən düşüncə və dil bilmə testlərinin öhdəsindən daha pis gəlirlər. Kalqari Universitetinin (Kanada) psixoloqların inkişafın geri qalmasını smartfonlara həvəslə uşaqların passiv olması və başqaları ilə zəif qarşılıqlı münasibətlə əlaqələndirirlər. 6-7 yaşa qədər bir uşaqda diqqət, qavrayış (görmə, eşitmə, qoxu), həmçinin düşüncə və fantaziya daxil olmaqla bütün idrak prosesləri qeyri-ixtiyariyədir. Tabletin və ya telefonun arxasında oturmaq, yəni hərəkətsizlik fiziki və zehni inkişafın ləngiməsinə səbəb ola bilər. Fiziki fəaliyyət, öz növbəsində, yeni şeyləri bilmək və mənimsəmək üçün qabiliyyəti və diqqəti yaxşılaşdırır. Alimlər elektron texnologiyaların istifadəsinin uşaqların inkişafına zərər verdiyini və onların öyrənmə qabiliyyətinə mənfəət təsir göstərdiyini iddia edirlər".

N. Abbasova gündəlik həyatımıza daxil olan smartfonların həm də uşaqlarda yuxu problemlərini yaratdığını qeyd edib: "Statistik məlumatlar göstərir ki, valideynlə-

rin 60% -i övladlarının hər cür cihazla nə qədər yaxından dost olduqlarına, ümumiyyətlə, nəzarət etmir və dörd ailədən üçündə uşaqlara elektron cihazları özləri ilə yatağa aparmağa icazə verilir. Telefonların, planşetlərin və noutbukların ekranlarının mavi parıltısı normal yuxuya mane olur, bu da daha az istirahət və yuxusuzluğa səbəb olur. Kompüter oyunlarındakı qədləndirirlər. 6-7 yaşa qədər bir uşaqda diqqət, qavrayış (görmə, eşitmə, qoxu), həmçinin düşüncə və fantaziya daxil olmaqla bütün idrak prosesləri qeyri-ixtiyariyədir. Tabletin və ya telefonun arxasında oturmaq, yəni hərəkətsizlik fiziki və zehni inkişafın ləngiməsinə səbəb ola bilər. Fiziki fəaliyyət, öz növbəsində, yeni şeyləri bilmək və mənimsəmək üçün qabiliyyəti və diqqəti yaxşılaşdırır. Alimlər elektron texnologiyaların istifadəsinin uşaqların inkişafına zərər verdiyini və onların öyrənmə qabiliyyətinə mənfəət təsir göstərdiyini iddia edirlər".

Psixoloq vurğulayıb ki, smartfon digər texnologiyalar kimi, sadəcə bir vasitədir. Faydası və zərərini insandan asılıdır, buna görə tamamilə təcrübəli həll yolu deyil: "Avadanlıqlara qoyulan qadağa

həm natamamlıq hissəsinə, həm də etiraz səbəb ola bilər. Hər halda, uşaq rəqəmsal cihazlarla qarşılıqlı əlaqə qurmağın bir yolunu tapacaqdır. Uşağa bir qadjet təqdim edərkən ən azı yaş və ətraf mühit nəzərə alınmalıdır. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı uşaqlara iki yaşından əvvəl smartfon və tabletlərlə tanış olmağı tövsiyə etmir".

Bakıdakı 193 nömrəli tam orta məktəbin informatika müəllimi Ləman Əliyeva: "Müasir telefonlar yalnız insanlar arasında ünsiyyətdə olmaq üçün istifadə edilmiş, həm də məktəblilər üçün bir çox başqa imkanlar təqdim edir. Mobil telefonun xüsusiyyətlərinin müxtəlifliyi onu gənclərin əlində güclü alətə çevirir, lakin uşaqlar bu cihazlardan harada istifadə etməyə icazə verildiyini və hansı şəraitdə tamamilə qadağan olunduğunu ayırd etməyi bacarmalıdırlar. Bu, gənclərə telefonlarından məsuliyyətlə və əsasən təhsil məqsədləri üçün istifadə etməyi öyrədəcək. Şagirdlərin diqqətini yayındıran bir çox faktorlardan başqa, mobil telefonlar həm də dərslər vəsaiti kimi istifadə edilə bilər. Kalkulyatorlar, əlavə materialların axtarışı, vizual təsvirlər, lü-

ğətlər, təqvim - bunlar öyrənmək üçün faydalı ola biləcək funksiyalardan yalnız bir neçəsidir.

Bəs görəsən, şagirdlər mövzu ilə bağlı nə düşünürlər? 193 nömrəli tam orta məktəbin VIII b sinif şagirdi Tamerlan İbrahimli: "Smartfonlardan əsasən dərs qrupları və məktəbdə qoşulduğum beynəlxalq layihələr üçün istifadə edirəm. Bunlar Sasso, ETVlinik və Amu layihələridir. Biz rəqəmsal bacarıqlar dərslərində də müəllimlərimizdən kömək alaraq həmin fənləri daha dərindən öyrənməyə çalışırıq. Smartfonla əsasən hər gün bir-iki saat məşğul oluram. Nümunə üçün deyər bilərəm ki, ədəbiyyat dərslərində yazıqlar və şairlərlə bağlı məlumatlar toplanmışam. Daha geniş məlumatları oradan öyrənmişəm.

Həmin məktəbin Xb sinif şagirdi Elnur Ağazadə: "Elə bir dövrə yaşayırdıq ki, mobil cihazlar biz istəmədən də həyatımıza daxil olub. Mən bunun zərərini bildiyim üçün az istifadə etməyə çalışırdım. Mən də gün ərzində bir iki saat smartfonlardan istifadə edirəm".

Rəşad ZİYADOV